JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Manninen, Paavo

Title: Poeettisesta kielestä, tarinan hegemoniasta ja vaginaalisuudesta : kirjailija Maria Matinmikon haastattelu

Year: 2020

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © Kirjoittaja & Helsingin psykoterapiayhdistys, 2020

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Manninen, P. (2020). Poeettisesta kielestä, tarinan hegemoniasta ja vaginaalisuudesta : kirjailija Maria Matinmikon haastattelu. Psykoanalyyttinen psykoterapia, 2020(16), 32-41.

POEETTISESTA KIELESTÄ, TARINAN HEGEMONIASTA JA VAGINAALISUUDESTA

Kirjailija Maria Matinmikon haastattelu

Kysymykset Paavo Manninen

Maria Matinmikko (FM, s. 1983) on Helsingissä asuva kirjailija, joka on kirjoittanut lajimäärittelyjä kaihtavia tai vastustavia teoksia – Valkoisen *(2012, ntamo),* Mustan *(2013, Mahdollisen Kirjallisuuden Seura),* Värit *(2017, Siltala) sekä* Kolkan *(2019, Siltala). Niiden aihevalinnat, tyylien ja genrejen sekoittuminen ja poeettinen kieli avaavat monitasoisia toisin katsomisen mahdollisuuksia. Matinmikko on ollut mukana myös Mahdollisen Kirjallisuuden Seuran kollektiiviromaanihankkeessa* Ihmiskokeita (2016) *sekä digitaalisessa kirjoittamisprojektissa (ks.* http://nokturno.fi/poem/lahes-tunnistamaton-mahdollisuus-menettaa). *Hän on voittanut mm. Kalevi Jäntin kirjallisuuspalkinnon ja Yleisradion Tanssiva Karhu -runouspalkinnon.*

Matinmikon teoksissa lukija voi nähdä valmiiden ja totunnaisten rakenteiden taakse. Havainto maailmasta tuntuu olevan niissä usein vasta syntymäisillään. Koska havaintokin vasta muotoutuu, todellisuutta tai mieltä tulkitsevia rakenteitakaan ei ole vielä lyöty lukkoon – tai niitä aktiivisesti puretaan. Tämä kirjallinen tila voi avata mahdollisuuden myös lukijan psyykkiselle muutokselle, kun hänen merkityksenmuodostuksensa prosessi heijastuu takaisin kirjoituksen pinnasta. *Psykoanalyyttinen psykoterapia* sai kunnian julkaista Matinmikon haastattelun, jossa kirjailija kertoo mm. säkeen, virkkeen ja teoksen luomisen prosessista, tarinoiden merkityksestä kirjallisuudessa, tarinan ja psyyken suhteesta sekä ”vaginaalisuudesta”, jonka käsitettä hän *Kolkassa* luo.

1. Virke ja poeettinen kieli

Paavo Manninen: Väreissä *(s. 38) on virke: ”Puhallinsoittimella hevoset repeytyvät tuuleen, aavikolla, rakkaani.” Lukijalle tuntuu avautuvan uusien mahdollisuuksien tila, kun totunnainen näkymä maailmaan liikahtelee (repeytyy tuuleen). Virke tuntuu myös tematisoivan runouden itsensä voiman: runous saa aikaan vanhojen yhdistelmien siirtymisen paikoiltaan ja luo ”uusia yhdistelmiä”, kuten olet toisaalla ilmaissut. Samankaltaista välittömyyttä ja elävyyttä on myös tässä virkkeessä: ”Mutta nuolla tuntien jyrkänteitä; aikaa ja ihmeitä ylipäätään” (*Värit*, s.*

37).

Olet kertonut pitäväsi virkkeestä (kirjallisuuden kielellisenä yksikkönä) paljon. Mitä tapahtuu (edellisten kaltaisten tai muiden) virkkeittesi luomisessa?

Maria Matinmikko: Karkeasti ottaen – ja ilmeisesti intuitiivisesti – jaottelen virkkeet sellaisiin, joilla on poeettinen funktio ja sellaisiin, joilla ei. Mainitsemasi virkkeet toteuttavat poeettista funktiota. Tarkoitan tällä sitä, että virke ei noudata lineaarisen, kausaalisen ja normatiivisen älyn logiikkaa, virke ikään kuin keskeyttää merkityksenmuodostamisen ja kerronnallisen odotushorisontin. Se lyö lukijaa päähän. Koen, että tällaisissa tapauksissa kieli ei ole vain kerrontaa varten, vaan kieli, yksittäiset sanat, lukemistapahtuma ja merkityksenanto itse tulevat näkyviksi. Samalla näkyviksi tulevat lukijan odotukset, sietokyky, esteettiset mieltymykset, ajattelun avaruudet ja syöverit. Sekä runous että proosakirjallisuus voivat käyttää tällaista kieltä.

En osaa tarkalleen sanoa, mitä tapahtuu kun kirjoitan tuollaisia virkkeitä. Mielikuvat ja assosiaatiot yhdistyvät kummallisilla tavoilla – mutta en koe, että virkkeet ovat mielivaltaisia, itselleni ne käyvät järkeen ja ne selkeästi kommunikoivat jotain. Joskus poeettinen kieli voi hämäryydessään olla tarkkaakin tavalla, jota on vaikea selittää. Joskus taas tarkentumattomuus luo oman voimansa.

Italo Calvino lähestyy epämääräisyyttä käsitellessään 'täsmällisyyttä' esseeteoksessaan *Kuusi muistiota seuraavalle vuosituhannelle* muun muassa näin: ”Toivo ja mielikuvitus ovat ainoa lohdutus kokemusten aiheuttamiin pettymyksiin ja tuskaan. Ihminen suuntaa halunsa äärettömyyteen ja tuntee mielihyvää vain voidessaan kuvitella, että se on päättymätön. Mutta koska ihmismieli ei kykene käsittämään äärettömyyttä, vaan päinvastoin vetäytyy kauhuissaan pelkän ajatuksen edessä, ainoaksi mahdollisuudeksi jää tyytyminen epämääräiseen, tuntemuksiin jotka toisiinsa sekoittuessaan luovat harhauttavan, mutta kuitenkin miellyttävän vaikutelman rajattomuudesta.” Tätä voi hahmottaa tyytymisenä mutta myös antautumisena tai vapautumisena epämääräiseen, ja sen luomaan täsmällisyyteen.

En juurikaan käytä proseduureja kirjoittaessani. Toisaalta, jos asiaa tutkii, luulen, että suurin osa käyttää huomaamattaankin löyhiä metodeita, proseduureja tai jonkinlaisia rajoitteita. Viittaan sääntöpohjaisella kirjoituksella esimerkiksi Oulipo-ryhmän työskentelyyn. Oulipo (Ouvroir de Littérature Potentielle) on Ranskassa 1960-luvulla perustettu kokeellisen ”rajoitteenalaisen” kirjoittamisen ryhmä. ”Oulipolaisuudessa” ajatellaan, että sääntö itsessään on luomus, joka luo

(Katso lisää esim. teos *Oulipo Compendium*). Olen ollut ja olen jatkuvasti mukana kirjoituskollektiiveissa (Mahdollisen Kirjallisuuden Seuran *Ihmiskokeita*-kollektiiviromaani ja digitaalinen *Lähes tunnistamaton mahdollisuus menettää* -teos Markku Eskelisen kanssa), joissa sääntöpohjainen proseduraalisuus on eri tavoin olennaisesti läsnä, mutta se ei ole ollut johtava metodini itsenäisissä töissäni (mutta myöhemmin voi osittain ollakin, en sulje tätä ulottuvuutta pois). Virkkeeni noudattavat siis intuitiivista logiikkaa. Mutta toisaalta voidaan ajatella, että kolmiosainen teossarjani – *Valkoinen, Musta, Värit* – toteutuu suhteessa teoskokonaisuuden ideaan ja jokainen teos suhteessa nimeensä. *Kolkkaa* olen ajatellut 'vaginaalisen' käsitettä vasten. Löyhä rajoitteisuus lienee siis näissäkin läsnä.

Olen viehättynyt paradoksin ajatuksesta ja olen ollut kiinnostunut zen-traditioon kuuluvista koaneista. Koanit ovat kielellisiä arvoituksia tai kompia, joiden tarkoituksena on opittujen sovinnaisten mielen rakenteiden murtaminen ja siten edistyminen buddhalaisen filosofian harjoituksessa. Julia Kristeva taas on kirjoittanut kielen poeettisesta funktiosta merkitysten murtajana ja monimuotoistajana. Luce Irigaray ja Hélène Cixous ovat luoneet feminististä filosofiaa, jossa kielellä ja diskurssien lähtökohtaisen maskuliinisuuden purkamisella on iso sija – viitaten siihen, että historiallisesti miehellä on ollut pääsy ja valta kirjoitettuun kieleen.

PM: Poeettisen kielen (ainakin yksi) funktio on siis saada lukija ajattelemaan omaa merkityksenmuodostustaan: miten mieleni täyttää hämäryyttä, selkiintymätöntä tai aukkoja ja miten katson mieltäni, joka näin tekee? Lukijasta tulee ikään kuin kirjoittaja itsekin, koska hänet on kutsuttu ajattelemaan kokemustaan jonkin selittämättömän mutta todentuntuisen ja kutsuvan edessä. Kirjoituksesi synnyttää kirjoitusta.

Millaisia esteitä ajattelet lukijoilla olevan tässä merkityksenmuodostuksensa tiedostamisessa? Miten kirjailija, joka haluaa lisätä lukijan itsetuntemusta, voi auttaa lukijaa kohtaamaan näitä esteitä?

MM: Tai sanotaan, ettei poeettisella funktiolla ole mitään tiettyä tarkoitusta. Jos se johdattaa lukijan kuvailemiisi pohdintoihin, niin sitten niin käy. Hienoa ja palkitsevaa, jos koet että kirjoitukseni synnyttää kirjoitusta! Teksti voi olla myös silkkaa leikkiä tai lukijasta riippuen nautintoa, häirintää tai jotain muuta.

Kaunokirjallisuutta voi käyttää monin tavoin ja ihmisillä on eri syitä lukea. Ehkäpä merkityksenmuodostuksensa tiedostaminen vaatii asennoitumista itseä, kohti – että ei tutki teoksen kautta vain ympäröivää maailmaa, eräänlaista toiseutta, vaan myös itseä (joka toki sekin on 'toinen' tai 'vieras'). Mutta ei tämä ole kaikille mielekästä ja se on ok.

Mutta ajattelen nyt kysymyksesi sisältävän lukijan, joka näin kuitenkin haluaisi tehdä. Viimeisin teokseni *Kolkka* on paikoitellen esseemäisen suorasanainen: olen esittänyt kysymyksiä lukijalle joko aivan suoraan ja/tai johdatellen; mitä on identiteetti, miten se rakentuu ajassa ja paikassa; mitä 'merkitys' tarkoittaa, minkälaisten merkityskudelmien sisällä elämme; kuinka sanat nimeävät mutta myös luovat todellisuutta; kuinka stereotyypittäminen ja projektio toimivat, miltä ne tuntuvat? Ajattelen, että tätä eksplisiittisemmin en voi lukijaa kognitioiden muodostajana lähestyä. Itse pidän tällaisten kysymysten pohdintaa mielekkäänä ja tärkeänä, *Kolkan* ote onkin ennemmin filosofinen kuin tarinallinen. Joku ottaa kysymykset vastaan, toinen ei. Joku syleilee nautinnollisia syvyyksiä, toinen naurahtaa turhautuneesti ja kiinnittää huomionsa muualle – eikä sillä ole väliä. Ei mikään kirja ole kaikkia varten ja voi olla myös, että eri elämänvaiheissa eri kirjat puhuttelevat.

PM: Kertoisitko vielä enemmän siitä, miten näet nimenomaan poeettisen kielen edun lukijan merkityksenmuodostuksen tekemisessä enemmän tietoiseksi. Millaisia etuja sillä on tavanomaiseen kielenkäyttöön verrattuna? Kun lukija esimerkiksi eläytyy konventionaalisia virkkeitä ja muotoa käyttävän kirjallisuuden henkilöhahmoon tai uppoutuu juoneen, hän elää illuusiossa, jossa raja hänen itsensä ja henkilön tai kuvatun maailman välillä ei ole aina selvä. Lukijan sisäisyys elävöittää tekstiä, ja teksti tarjoaa lukijalle uudenlaisia kokemuksia – sekä mahdollisesti palauttaa hänen tekstiin kohdistamiaan projektioita. Illuusion maailmasta palattuaan lukijalla on mahdollisuus katsella lukemisen prosessia ja mielensä liikkumista. Koetan sanoa, että ei-poeettinen ilmaisukin voi tehdä lukijan merkityksenantoa ja lukemisen tapahtumaa, ainakin jälkikäteen, tietoiseksi. Tekeekö poeettinen kieli sitä eri tavoin?

MM: Haluan aloittaa tähän vastaamisen sanomalla, että vaikka itse olen kirjoittanut teoksia, jotka sijoittuvat lajien väleihin tai ovat anomalisia eli epämuotoisia, arvostan ja pidän tapauksesta riippuen myös lajityypillisistä teoksista ja konventionaalisesta kielenkäytöstä. Lajit ja kielen rekisterit myös risteävät siellä täällä. Ehkä kritiikkini kärki kohdistuu ”romaanin hegemoniaan”. Ymmärtääkseni juuri romaaneja sekä kustannetaan, käännetään, markkinoidaan, otetaan suuriin kirjakauppoihin myyntiin, asetellaan siellä näkyvimmin esille että kaiketi huomioidaan mediassa

eniten. Siksi niitä myös myydään ja todennäköisesti luetaan eniten. Tämä tuottaa tiettyä lukemistottumista ja -orientaatiota. Ei-tarinamuotoinen kirja (myös sellainen romaani) voi olla liian haastava, outo tai epäkiinnostava monelle. Se on harmillista.

Poeettinen kieli ei välttämättä kommunikoi mitään tiettyä tai se kommunikoi monta asiaa yhtä aikaa: se operoi hämärän seuduilla. Tämä väistämättä antaa lukijalle enemmän tilaa – jollekin jopa liikaa. Voi olla, että runous ja/tai poeettinen proosa kutsuvat sellaisia, joita jostain syystä kielen leikki itsessään kutkuttaa. Ihmisillä on erilaiset suuntautumiset ja herkkyydet. (Toisaalta runouden toiseutettu asema ja siten lukutottumuksen puute on myös osittain tuotettua, kuten edellä mainitsin.) Ehkä poeettinen kieli pysäyttää lukemistapahtuman helpommin ja saa lukijan kysymään, mitä luen, mitä tämä on, jolloin virkkeiden ymmärtäminen ja sitä kautta merkityksenmuodostus korostuu. Sellainen kirjoitus ei välttämättä uppoa ja upota tarinan virtaan vaan se pyrkii pintaan koko ajan, tekstuaalisuus itsessään vie huomiota. Jollekin juuri tämä saattaa olla kiinnostavampaa.

Charles Bernstein kirjoittaa suomennusvalikoimassa *Runouden puolustus*: ”Mieli on puhtaasti seksuaalinen olento, ja leikki kielellä – ennalta määrättyjen rutiinien ulkopuolella – on rakkauden leikkiä, kanssakäymistä jonkin meille kaikille yhteisen piirissä. Sydämen syntaksi voi alkuun näyttää käsittämättömältä, koska olemme tottuneet ainoastaan teeskentelemään ymmärrystä, toisin sanoen käsittämään vain päällämme emmekä sydämellämme: vaadimme muka-tunteita sanoin, joiden loputon toistaminen kuurouttaa meidät.”

Kirjakokonaisuus, tai teoksen teoksellisuus, on kielen rekisterin lisäksi toinen tärkeä ulottuvuus. Runoteokset rakentuvat usein selkeämmin teemojen ja aiheiden kuin tarinoiden ympärille – luonnollisesti nämä kaikki myös risteävät. Ehkä joillekin itsereflektio toimii paremmin tarinamuodon ja henkilöhahmojen kautta, mutta kaikki kirjallisuudenlajit tarjoavat siihen omilla tavoillaan mahdollisuuden.

PM: Millainen objekti virke sinulle on?

MM: Virke on kirjoittamiseni perusyksikkö. Siksi teokseni ovat aika tiiviitä: virkkeisiin on pakattu paljon. Usein virke on päämäärä itsessään. ”One-linerit” ovat yksi käyttämäni muoto, mutta useamman virkkeen runoyksikössä lauseet liittyvät toisiinsa ja muodostavat siten kokonaisuuden. Koko kirjan mittakaavassa kaikki yksiköt vuorovaikuttavat keskenään. Toinen tapa käyttää virkkeitä on asettaa ne palvelemaan tarinallisempaa tekstikatkelmaa, jolloin niillä on

tavanomaisempi kertova funktio. Teoksessani *Kolkka* on luku ”Muistiinpanoja Vuoristo-Metodi-saarilta”. Siinä virkkeet seuraavat toisiaan dynaamisesti ja luettelomaisesti. Minkälaista kerrontaa se on? 400-sivuisen teoksen lukemisessa on omat haasteensa, se kysyy lukijalta sitoutumista. Mitä tiivistetyn virkeorientoituneen teoksen lukeminen vaatii?

PM: Onko sillä jokin päämäärä?

MM: Päämääriä on varmasti monia ja osittain ne ovat tiedostamattomia. Jostain syystä saan suurta nautintoa kummallisista virkkeistä. Kielellä on erityinen suhde ajatteluun. Ajattelua itsessään on aktuaalisena tapahtumana mahdotonta kopioida tai konkretisoida sellaisenaan koko laajuudessaan ja monitasoisuudessaan. Koen, että kirjoituksella on kuitenkin pääsy tähän ulottuvuuteen. Poeettinen kieli ja omituiset tarinat tai teokset tavoittavat loogisen ja tavanomaisin lausein strukturoidun ajattelun ”takaa” hämärämmän maaston, joka liittyy läheisesti tiedostamattomaan ja tunteisiin. Kirjoitettu kieli voi siis sekä tavoittaa että jäsentää ajattelua monin tavoin. Ehkä taustalla on jokin toisin katsomisen tarve. Mutta poeettinen virke ei ole kätketty viesti: ei sen ole tarkoitus purkautua joksikin selkeämmäksi tai yksinkertaisemmaksi kieleksi. Poeettinen kieli on kieli itsessään. Suurin osa lukemistamme teksteistä noudattaa kuitenkin toisenlaista logiikkaa, lauseet ovat ymmärrettäviä eikä niiden merkitys ole spekulatiivinen.

PM: Missä määrin ajattelet lukijan kokemuksen vastaavan kirjoittajan kokemusta: ovatko kumpikin saman asian äärellä, vaikka tuota ”asiaa” onkin vaikea kuvata?

Entä miten tätä ”takaista”, hämärämpää maastoa voisi edelleen ajatella? Mitä tapahtuu, jos sitä sittenkin koettaa purkaa itselleen auki ja selkeämmäksi?

MM: En tiedä, ovatko lukija ja kirjoittaja saman asian äärellä. Joskus teosten kritiikeistä näkee, että ammattilukijatkin saattavat olla aivan eri asian äärellä kuin mitä itse kokee lukijana tai kirjoittajana olleensa. Taide on jossain määrin aina tulkinnan alaista ja tulkinta kertoo tulkitsijasta – mihin on tarttunut ja mistä näkökulmasta. Eri ihmiset kiinnittävät huomiota aivan eri asioihin.

Takainen, hämärä maasto: sekä mielen että yhteiskunnan rakenteiden takainen, yksilöllisellä ja kollektiivisella tasolla tiedostamaton, unohdettu, tuloillaan oleva, torjuttu, vaiettu, piilotettu, etsitty, haluttu, tabu, hävetty, kielletty, epäsopiva, hahmoton, epätarkkarajainen, rajaton, monimutkainen, merkityksiltään monihaarainen, kipeä, ekstaattinen, assosiatiivinen, tunteiden ja järjen sekamelska.

Jotain sellaista, ehkä!

Toki poeettista kieltä voi purkaa auki itselleen selkeämmäksi kieleksi tai tunteiksi, luulen että sekin tapahtuu melko automaattisesti ja intuitiivisesti. Mutta ajatukseni edellä oli, että joskus kuulee puhetta runouden järjettömyydestä ja vaikeaselkoisuudesta, joku saattaa kysyä, että mitä tämäkin nyt oikein tarkoittaa. Pointtina on, että jos olisin halunnut kirjoittaa jotain selkokielellä ja jos olisin halunnut kommunikoida jonkin aivan tietyn merkityksen, olisin niin tehnyt (välillä teenkin). Mutta miksi kirjoittaa runoutta, jos kaiken voisi ilmaista yksinkertaisella kielellä ja päätyä samaan taiteelliseen, sisällölliseen ja affektiiviseen lopputulokseen? Otetaan vaikka tuo virke, jolla aloitit haastattelun: *”Puhallinsoittimella hevoset repeytyvät tuuleen, aavikolla, rakkaani.”* Voisin myös kirjoittaa esimerkiksi että *”musiikki on voimakasta, asiat ovat erikoisia, rakastan sinua ja kaikki tämä liittyy jotenkin yhteen”*. Mutta eihän tuo mitenkään korreloi alkuperäisen virkkeen kanssa estetiikaltaan, vaikutukseltaan eikä sisällön monimerkityksellisyydeltään.

Sietämättömyys runouden ajoittaista ”järjettömyyttä” tai vaikeaselkoisuutta kohtaan on mielestäni kiinnostavaa. Mitä siinä ei siedetä? Hätääntyykö lukija oman ”älynsä riittämättömyyden” kokemuksesta, häiritseekö tunne epämääräisyydestä? Hermostuuko siitä, ettei pysty aukaisemaan itselleen runoa selkokielellä, nyhtämään siitä jotain ilmiselvää merkitystä tai sanomaa irti? Sotiiko runous jäykän rationaalista ihmiskäsitystä vastaan? Eikö ole mielekästä tai turvallista jättäytyä vaikutelmien, tunnevirtausten, määrittymättömien affektien valtaan? Opettaako esimerkiksi juonipohjainen kirjallisuus, että tässä on koira haudattuna, ja kohta selviää, miten kaikki oikeastaan meni, lukija saa helpotuksen ja palkinnon kärsivällisyydestään? Paikoitellen runoutta on hedelmällistä verrata vaikkapa instrumentaalimusiikkiin, abstraktiin tai käsitetaiteeseen. Melodia kommunikoi tunnelman muttei selkeää merkitystä – eikä se häiritse ketään. Koska runouden väline on sanat, saattaa lukija kuvitella, että samanlainen lukuorientaatio toimii mihin tahansa sanoilla kirjoitettuun. Mutta ei se välttämättä toimi, koska usein runoudessa käytetään kieltä epätavanomaisesti ja/tai virkkeet ovat suhteessa toisiinsa omituisesti. Runous on kirjaimellisesti ”sanataidetta”, lukijan on pystyttävä vaihtamaan orientaatiota.

On ilmiselvää, ja toistan, ettei kaikki taide ole kaikkia varten. Ei runoudesta tarvitse pitää eikä sitä tarvitse opetella lukemaan. Olen saanut Messengerin inboxiin tuntemattomalta henkilöltä viestin: ”En halua lukea runoutta.” Ei hänen tarvitse. Mutta runous *lajina* herättää siis tunteita! Joskus valtamediassa näkyvällä paikalla julkaistut kirjoittamisen ammattilaisten hyökkäykset (nyky)runoutta vastaan tuntuvat kuitenkin vähän omituisilta ja ajattelemattomilta. Ks. esim. Saska Saarikosken Hesarin pääkirjoitus (https://www.hs.fi/paivanlehti/29092017/art-

2000005386988.html): ”Nykyrunoilija on oman kosmoksensa luoja ja yksinvaltias, mutta joskus myös sen ainoa asukas. Hänen tekstinsä on usein niin vaikeaa, ettei sitä osaa tulkita kuin muutama asiantuntija. Useimmat tuntemistani kirjallisuuden ammattilaisista lähestyvät nykyrunoutta yhtä mielellään kuin nälkäistä jääkarhua. Onneksi ovat laulajat. He pitävät elossa Eino Leinon ja kumppanien riimiperinnettä.”

PM: Koetko ohjaavasi luomisen tapahtumaa itse, vai tuntuuko, että jotain jo on, ja koetat keksiä sille oikean ilmauksen?

MM: Tämä on vaikea kysymys. Kirjoitustapahtumia ja -impulsseja on useanlaisia. Joskus lauseet pulpahtavat tilanteesta riippumatta päähän – miksi ja miten, en tiedä. Joskus asetan itseni kirjoittamaan riippumatta siitä, onko mielessä mitään kirjoitettavaa. Tekeillä oleva teos myös kutsuu ja määrittää kirjoittamista merkittävällä tavalla. Teen muistiinpanoja, joihin palaan kirjoittaessani. Joskus hakeutuessani kirjoittamaan, minulla on tunne, että nyt pitää kirjoittaa vaikken ehkä tiedä, mitä pitää kirjoittaa. Silloin kyse on tuosta kuvaamastasi tilanteesta, että jotain on jo, ja koitan antaa sille ilmaisun. Joskus kirjoitus synnyttää itseään ja on vaikea sanoa, mitä siinä tapahtuu tarkalleen. Välillä tavoitteet ja ajatus ovat selkeät jo kirjoittamaan ryhtyessäni. Olen kirjoittanut yhtäjaksoisesti yli 20 vuotta (aloitin kirjoittamisen Oulu-opiston kirjoittajaryhmässä yläasteikäisenä, jatkoin Kallion ilmaisutaidon lukiossa, jonka jälkeen Oriveden Opistossa kirjoittajalinjalla), joten kirjoittamisesta on tullut tapa olla maailmassa. Kirjoitustapahtumien ulkopuolinen todellisuus nivoutuu kirjoitukseen. En ajattele, että kirjoittamista tapahtuu vain kirjoitettaessa: kirjoittaminen on vire tai suuntautuminen sekä maailmaan että itseen.

PM: Mistä tiedät, milloin virke on valmis?

MM: Editoin paljon, työskentelyni on erittäin kerroksellista. Joskus virke on syntyessään valmis, joskus muokkaan sitä ja se on valmis, kun ties monennen korjauskerran jälkeen en halua muuttaa siitä mitään. Kyse on mielihyvästä: valmis virke tuottaa nautintoa. Jonkinlaista perfektionismia kanavoin kirjoitukseen. Maailma ja ihmisyys ovat täysin hulluja asioita ja kirjoitus on yksi tapa olla kosketuksissa niihin. Kirjoitus myös luo maailmoja maailman sisään. Leikin ulottuvuus on olennainen: taiteilija on leikkivä aikuinen.

Kirjoittaminen ei kuitenkaan palaudu tai tyhjene vain mielihyvään, se on samalla raastavaa ja monin

tavoin riskialtista työtä. Se on uudistumista, hylkäämistä, kirkastamista, riskienottoa, historialliseen jatkumoon asettumista, tulevaisuuteen katsomista, paineiden kestämistä, julkisen vastaanoton sietämistä, monitasoisen kilpailullisuuden ja koko työn edellytysten jatkuvuuden epävarmuuden sietämistä. Kirjoittaminen itsessään ei ole itsestään selvää (että tulee mieleen mitä kirjoittaa), kustannussopimuksen, arvostelujen ja osuvien arvostelujen, palkintoehdokkuuksien, palkintojen, apurahojen, lukijoiden, uusien lukijoiden, minkäänlaisen markkinoinnin, kirjakauppatilausten ja kohtuullisen myynnin saaminen ei ole itsestään selvää. Tavallaan yhtään mikään ei ole itsestään selvää.

Mutta kirjoittaminen on myös halua kommunikoida, lisätä maailmaan jotain. Suhtaudun tähän ”maailmaan lisäämiseen” vakavasti: miksi juuri tämän kirjan pitäisi olla olemassa ja tavoittaa lukijat? En viittaa kirjallisuuden välinearvoon tai mihinkään sen itsensä ulkopuoliseen tavoitteeseen vaan yksinkertaisesti siihen kysymykseen, johon ehkäpä jokainen kirjailija vastaa itselleen uudelleen ja uudelleen: Jatkanko kirjoittamista (monia muitakin asioita voisi ainakin teoriassa tehdä)? Miksi kirjoitan juuri tällaisen kirjan (monenlaisia kirjoja voisi valita kirjoittaa)?

PM: Millä tavoin ylipäänsä hyödynnät tunteita kirjoittamisesi arvioinnissa: sanooko jokin tietty tunne tai kokemus sinulle, että virke – tai koko teos, josta seuraavassa kysyisin – on valmis?

MM: Kuten edellä sanoin, eräänlainen tyydytyksen ja loksahduksen tunne kertoo, että virke tai teos on valmis. Jokainen teokseni on erilainen, ne noudattavat eri logiikoita ja estetiikkoja. Kaiketi itselleni tyypillinen kielenkäyttö variaatioineen on kaikista teoksistani tunnistettavissa, mutta en ole halunnut kirjoittaa samaa kirjaa uudestaan ja uudestaan.

2. Teos ja kirjoitus

PM: Millainen on suhteesi muotoutumaisillaan olevaa virkettä suurempaan yksikköön, teokseen?

MM: Kuten koko kirjoittamispraktiikkani, teoksen muotoutumisprosessi on kerroksellinen. Kunkin teoksen teoksellisuuden pohdinta on oma aihealueensa. Mikä tämän teoksen kokonaisestetiikka on; minkälaisen tuntuman teos jättää; millä tavalla haluan yllättää, rikkoa, kuljettaa odotuksia läpi

teoksen; mitä ehdotan kokonaisuudella; millä lajityypillä määritän teosta ja miten teos siihen vastaa; mitä haluan teoksella kommunikoida; mitä haluan tehdä toisin suhteessa edellisiin teoksiini ja lajin historiaan? Teoksen ajattelu tiivistyy kohdallani avoimuuden ja sulkeutuneisuuden äärelle: missä määrin ja miten sekä muotoa että sisältöä koskien jätän teoksen avoimeksi, missä määrin suljen?

PM: Tiedätkö jo kirjoittamisen aikana, mihin suuntaan se on menossa, vai tuntuuko se ohjaavan itseään?

MM: Editoin paljon: vaihtelen, muutan, otan pois, lisään, palautan, otan sittenkin pois. Sisäinen dialogi on kiivas. Kaikki osaset vaikuttavat toisiinsa sekä yhden fragmentin sisällä että koko teoksessa. Jonkin tekstimäärän ja ajattelutyön jälkeen teoksen teoksellisuus alkaa löytää suuntaansa.

PM: Entä milloin tiedät, milloin teos on valmis, vai onko se?

MM: Jokaista teosta voisi työstää loputtomiin. Kustantajan kanssa sovittu deadline on aika, jolloin teos on valmis. Aina jälkeenpäin muuttaisi jotain, aina. Tämä täytyy vain hyväksyä. Olenkin siirtynyt jo jokin aika sitten ajattelemaan teoksien yli elämäntyötä: että siitä massasta muodostuu se kirjoitus, jonka halusin kirjoittaa. Teokset ovat erilaisia, mutta mikään ei tyhjennä tai täydellistä tarvetta kirjoittaa. Ajattelen 'kirjoitusta' olennaisena yleiskäsitteenä. Kirja on väistämättä myös tuote, esine ja rajansa tunteva yksittäinen taideteos. Kirjoitus läpäisee kaikki teokset eräänlaisena leijuvana entiteettinä. Ajattelen näin myös muiden kirjailijoiden kohdalla. Jostain syystä esimerkiksi Marguerite Duras, Gilles Deleuze ja Sirkka Turkka ovat minulle kirjailijoita, joiden tuotantoa (tai sitä osaa minkä niistä olen lukenut, en esiinny tässä heidän kaikkien asiantuntijana) en ajattele niinkään teoksina vaan ne läpäisevänä kirjoituksena ja ajatteluna. Halusin mainita nuo kolme, koska siinä on yksi romaanikirjailija, filosofi ja runoilija. Koen, että kaikki nuo lajit vuorovaikuttavat omassa työssäni.

PM: On kiinnostava ajatus, että on kirjailijoita, joiden kaikkia teoksia läpäisee heille luonteenomainen kirjoitus. Miten kuvailisit mainitsemiesi kirjailijoiden (tai jonkun heistä) kirjoituksen merkitystä itsellesi: mitä se sinulle merkitsee tai on saanut sinussa ja kirjoittamisessasi aikaan?

MM: Ehkä kiinnitän tässä huomion Sirkka Turkkaan. Suomen Kirjailijaliitto myönsi hänelle viime vuonna elämäntyötunnustuksen. Olin Turun kirjamessuilla keskustelemassa Turkan työstä Kirjailijaliiton puheenjohtaja Sirpa Kähkösen ja runoilija Jyrki Kiiskisen kanssa. Toistan tässä muutamia tuossa yhteydessä muotoilemiani ajatuksia. Olen maininnut Turkan vaikuttajahahmonani myös esimerkiksi *Voima*-lehden haastattelussa 8/2019.

Minulle Sirkka Turkka on elämän ehdottoman epätäydellisyyden runoilija. Hänen runoutensa tuo rouhean lohdutuksensa. Turkan lyyrinen minä on hyvin eheä, laaja, intensiteeteiltään ja laadultaan vaihteleva ja itseironinen muttei ironiaan hajonnut. Hän liikkuu kiinnostavasti ja täysin mutkattomasti korkeakulttuuristen aiheiden ja paikoitellen hyvinkin maanläheisen ja groteskin maaston välillä. Turkka avaa omalaatuisen karhean mutta samalla hellyydentäyteisen kuvaston. *Yö aukeaa kuin vilja* edustaa minulle queer-lajisuutta: se pitää sisällään proosarunoja, kirjemuotoa, monologia, tarinallista esseetä. Pidän anomalisista muodoista, sellaisista, jotka jäävät hankaamaan. Turkan runouden yksi läpileikkaavimmista aiheista on eläinten läsnäolo, mm. koirien ja hevosten. Kumppanuuden ja eläinten merkityksellisyyden kokemus on Turkan runoudessa kiistämätön – kommunikointi ei-inhimillisen kanssa avaa ohittamattoman ulottuvuuden. Turkka ei ole urbaanin maaston runoilija, hän palauttaa lukijan toisaalle.

Sirkka Turkka on minulle eräänlainen runouden kantaemo. Luulen, että lähes jokaisella taiteilijalla on vähintään yksi selkeä esikuva, johon on samaistunut ja josta on ajatellut, että näin minäkin haluan tehdä. Siinä on tullut voimakkaasti ravituksi ja taide on avannut jonkin olennaisen kanavan.

3. Lukija

PM: Valkoisessa *ovat seuraavat säkeet: ”Auringon kohmeiset hedelmät. Talven sinfonia. Päivänseisauseläimet nuokkuvat laitumen, kadun ja rannan rajamailla. Odottavat / jumalallista leikkausta valkoiseen”* (s. 21). *Tuntuu kuin lukija pääsisi eläinten mukana kaipaamaan ja aavistamaan jotain kauan odotettua – ”valkoista” – tietämättä kuitenkaan, mitä se on. Lukukokemuksessani herää voimakas illuusio siitä, että teksti kuulee lukijan kaipuun tähän johonkin ja kykenee poeettisessa kielessään herättämään sen esille...*

Ajattelumme ja ilmaisumme kantaa mukanaan vastaanottajaa, muuten emme puhuisi ja kirjoittaisi. Millä tavoin ajattelet lukijan olevan läsnä kirjoittamisessasi?

MM: Haluan kommentoida tuota sitaattia selventämällä tämän haastattelun lukijalle, että 'valkoisella' viitataan tässä yhteydessä lumeen, lumen kykyyn peittää ja luoda valkoisia aavoja, ja valkoiseen väriin värittömyytenä, tyhjyytenä. Toisaalta muodot ja maisema omalla tavallaan korostuvat, kun kaikki on valkoista. Mitä tämä odotettu valkoiseen peittyminen päivänseisauseläimille tarkoittaa, jättää tulkinnan lukijalle.

Luotan lukijaan täysin. En teoksien sisällä tasoittele hänelle tietä tai selittele mitään. Asetan lukijan jalustalle siinä mielessä, että ajattelen minun täytyvän pistää parastani, että mikään puolivillainen tai yksinkertainen ei mene läpi. En koe kirjoittavani millekään tietylle ryhmälle. Teokseni pitävät siis sisällään ainakin teoriassa kenet tahansa lukijan.

Lukijuus ja kirjoittajuus leikkaavat toisensa: kirjoitan teoksia, joita ei ole, mutta joita haluaisin olevan olemassa muiden kirjoittamien teosten lisäksi.

PM: Mihin haluat viedä lukijaasi? Mitä haluat lukijalle sanoa? Mitä odotuksia häneen kohdistuu?

MM: Ilmeisesti haluan, että lukija muun muassa ”törmää aivoihinsa” ja tapaansa hahmottaa asioita. Kummastelu, inho ja riemu kertovat kokijastaan: miksi jokin teksti muotoineen, sisältöineen ja kielenkäyttötapoineen herättää juuri hänessä tiettyjä tunteita? Haluan, että teoksen lukeminen ei ole vain helppoa ja ”viihdyttävää” – vaikken kaihda esimerkiksi huumoria ollenkaan. Käsittämättömän ja tuntemattoman kohtaaminen on olennaista. Monesti ne saattavat pitää sisällään jonkinlaista vaikeutta tai kitkaa, muttei aina. Riski on tietysti se, että lukija luovuttaa tai yrittämisestä huolimatta ei saa teoksesta kiinni, mutta se riski on olemassa joka tapauksessa, teki niin tai näin. Kaikki kirjat eivät sovi kaikille – paitsi teoriassa. Haluan jopa juhlallisesti sanoa, että kirja on kutsu ajattelutapahtumaan. Se, mihin se vie, on lukijan asia.

4. Tarina ja romaanin hegemonia

PM: Toisen teoksesi Mustan *kerronta etenee ainakin teoksen keskivaiheilla muodoltaan konventionaaliseen tapaan, kun kerrot syntymässään kuolleen vasikan tarinan. Jakso on voimakas kuvaus ihmisen yrityksestä auttaa ja toisaalta avuttomuudesta sen edessä, että ei pysty auttamaan,*

sekä kuoleman brutaaliudesta ja epäromanttisuudesta. Tuntuu siltä kuin kohtauksen tehoon tarvittaisiin pituutta ja tarinaa. Mitä mieltä olet tarinoista kirjallisuudessa?

MM: Mitä tarina on? Kun tätä pysähtyy miettimään, se pakenee otteesta. Voiko yksi virke olla tarina? Usein runotkin operoivat tarinallisuudella; joskus ne todella ovat lyhyitä tarinoita. Joskus romaani operoi poeettisella kielellä ja kertoo tai on kertomatta tarinaa. Mariaana Jäntin *Amorfiaana* on esimerkki romaanista, joka ei juurikaan kerro tarinaa vaan räiskyy upeasti kielessä. Teos alkaa sanoilla: ”Miksi kerron tämän tarinan sinulle? Siksi että sitä ei ole.” Renee Gladmanin *Calamities* on tarinallinen ja poeettinen, siis leimallisesti kaunokirjallinen esseekokoelma, joka ei kerro tarinaa. Maggie Nelsonin *Argonautit* on teoreettis-esseistinen teos, joka mielestäni kertoo tarinan. Juuli Niemi on määritellyt teoksensa *Pitkästä ilosta* runotarinaksi. Elizabeth Acevedon *Runoilija X* on kustantajan sivuilla määritelty säeromaaniksi. Veera Antsalon runokokoelmassa *Imago* tunnistin tarinallisen lähtökohdan. Taneli Viljasen tuotantoa käsittelevässä esseessäni kirjoitan: ”*Kaikki tilat ovat täynnä aaveita* -teosta lukiessa tulee tunne kuin Viljanen olisi iskenyt romaanin käsitteen maahan, katsonut sen hajoavan ja kieltäytynyt kokoamasta sitä takaisin kuten ohjeissa sanotaan.” (Julkaistu teoksessa *Suo, kuokka ja diversiteetti.*) Listaa voisi jatkaa. Haluankin erottaa tässä 'tarinan', 'tarinallisuuden' ja tarinaan viittaavan lukuohjeen. (Vrt. kirjallisuudentutkimuksessa paljon käytetyt kertomus, kerronta – kerronnallinen.)

En ajattele kirjoittavani tarinoita, en yksinkertaisesti ajattele tarinoita enkä sido teoksiani selkeiden ja tunnistettavien tarinoiden ympärille, mutta teoksissani on tarinallisuutta. Mainitsemasi ”vasikan kuoleman” hahmotan kohtaukseksi tai tilanteeksi tai kuoleman kertomiseksi mutta en välttämättä ensisijaisesti tarinaksi, vaikka se sellainenkin on. Kaikissa kirjoissani on eräänlaista lyhytproosaa, romaanikerrontaa ja novelleja muistuttavia tekstikatkelmia, mutta myös sellaista kirjoitusta, joka pakenee tarinallisuutta. Esimerkiksi tuo alussa mainitsemasi fragmentti ”mutta nuolla tuntien jyrkänteitä; aikaa ja ihmeitä ylipäätään” on mielestäni epätarinallinen. Se ei kerro minkäänlaista tarinaa vaan osoittaa ajan ja ihmeiden nuolemiseen, siinä ei ole tekijää eikä aikajärjestystä, vaan vain nuolemisen aktia.

Mustan olen määritellyt romaaniksi. Se on lukuohje ja nimenomaan ehdotus, että fragmentaarinen romaani voisi olla tällainen. *Kolkan* olen määritellyt runoromaaniksi. Tunnen siis kuitenkin vetoa tarinalliseen suuntaan myös siinä mielessä, että olen halunnut jäsentää noiden teosten kokonaisuuden tarinan kaltaisen teoksellisuuden ympärille, antaa lukuohjeen, että lue tätä teosta

kuin se olisi romaani – ja samalla halunnut ”ajatella romaania uudelleen” omalla tavallani. (Vrt. esim. 'uusi romaani' ja language-runous.) Tällaiset lukuohjeet suuntaavat lukijaa sitomaan sekä lukiessaan että jälkeenpäin teoskokonaisuuden yhteen eri näkökulmasta kuin esimerkiksi runokokoelman äärellä.

Kaunista tarinoissa on mielestäni esimerkiksi toisinkertominen, kummallinen kertominen tai jonkun/jonkin piiloon jääneen tarinan kertominen. Mutta mielestäni näistä(kään) ei voi muodostua arvokkaimman kaunokirjallisuuden kriteeriä.

Miksi eniten huomiota Suomessa saava kirjallisuuspalkinto, eli Finlandia-palkinto, annetaan vain romaaneille ja minkälaista kirjallisuusajattelua se tuottaa? Suuressa mittakaavassa romaanimuotoinen tarinallisuus on hegemonisessa asemassa. Finlandia-palkinto perustettiin vuonna 1984 ja alun perin se koski kaikkia kaunokirjallisia teoksia, kuten Runeberg-palkinto ja Kalevi Jäntin palkinto edelleen koskevat. Vuodesta 1993 eteenpäin sen on voinut saada vain romaani. Miksi? Tämä on merkittävä ja unohdettu fakta: vuosina 1984–1992 Finlandia-palkinto myönnettiin romaanille vain 2 kertaa (!). Palkittujen joukossa oli tuona aikana neljä runokokoelmaa, yksi aforismikokoelma, yksi esseekokoelma ja yksi esseenovellien kokoelma.

Kirjallisuustoimittaja ja -kriitikko Vesa Rantama kirjoitti vastikään samansuuntaisia ajatuksia blogissaan: ”Edellisestä seuraa, että tärkeimpiä kirjallisuuspalkintoja ovat sellaiset, jotka eivät rajaa ehtojaan kovin tiukoiksi – jos voittajaksi kelpaa vain lahjakääreeseen sukkelasti sujahtava uutuusromaani, pois karsiutuvat heti paitsi novellit, runot ja esseet, myös teokset, jotka häälyvät lajien rajoilla. Jälkimmäisten pois jääminen saattaa olla Finlandia-palkinnon suurin puute.” (https://nuorivoima.fi/lue/blogi/runeberg-on-suomen-tarkein-kirjallisuuspalkinto-lyhyt-lista-julki.) Kirjailija Erkka Mykkänen kirjoitti aiheesta vuonna 2012 näin: ”Palkinto on Suomen Kirjasäätiön jakama tunnustus kuluneen vuoden aikana julkaistulle 'ansiokkaalle romaanille'. Palkintoraha tulee kustantajilta, jotka toivovat, että ehdolle asetettuja ja palkittuja kirjoja ostettaisiin. Ja niitähän ostetaan. Siksi ehdokkaaksi kilpaan kelpaa yksi ainoa kaunokirjallisuuden laji: romaani. Runoutta, esseistiikkaa, aforistiikkaa ja novellistiikkaa ei maamme arvostetuimman kirjallisuuspalkinnon näkökulmasta ole olemassa. (- -) Mutta kun ei Finlandia ole mikä tahansa diplomi, vaan kansallinen suurpalkinto. (- -) Eikä sitä paitsi ole mikään itsestäänselvyys, että tämän hetken marginaali olisi pitkällä tähtäimellä tuomittu säälittäviin myyntilukuihin. Romaanin suosio voi johtua osittain sen jokavuotisesta valtavasta huomiosta. Järjestelmä ruokkii itseään.”

(https://ylioppilaslehti.fi/dev/2012/12/finlandian-varjossa/.)

PM: Millainen näkökulma elämään tarinamuoto on?

MM: Ajattelen, että psyyke pakenee tarinamuotoa, ei toteudu sellaisena. Tarinat helpottavat (tai vaikeuttavat!) hahmottamaan elämää mutta ehkä loppujen lopuksi ei ole kyse tarinoista. En tiedä, mistä on kyse, tai millä ilmaisulla tätä voisi hahmottaa... Onko kyse verkoista, rihmastoista, fragmenteista, aukkojen ympärille kiertyvistä kasvustoista, saranoista, kielekkeiltä putoavista lohkareista, maisemista, tilanteista, runosäikeistä, sumusta? Tarinamuoto on vain yksi näkökulma elämään, tietysti relevantti, muttei ainoa. Mitä luet kun et lue tarinaa? Mitä kerrot kun et kerro tarinaa?

5. Vaginaalisuus

PM: Uusimmassa teoksessasi Kolkassa *toimittajahahmo pitää puheen ”vaginaalisuudesta”. Hän tuntuu tarkoittavan sillä kielen toisenlaista tapaa olla olemassa. Kertoisitko tarkemmin, miksi loit käsitteen, mitä sillä tarkoitat ja miksi sen on oltava maailmassa?*

MM: 'Vaginaalinen' nousee käsitteen puuttumisen kokemuksesta. Vaginaalinen heijastuu 'fallista' vasten mutta avaa ei-binäärisen ajattelun ja olemisen maaston.

Kyseessä ei ole naisen ruumiin tai ”naiseuden” mystifiointi tai essentialisointi vaan biologiasta ja planetaarisuudesta ammentava ja lainaava käsitteellinen ajattelu ja nimeäminen. Esimerkiksi kaunokirjallisuudesta keskusteltaessa 'vaginaalinen' ei viittaa vain naisten kirjoittamiin teoksiin tai naisen ajatteluun.

Käytän vaginaalisen käsitettä kuvaamaan naisen sukuelinten kokonaisuutta. Osa sukuelimistä on näkyvillä, osa ei. Eli anatomian sanastosta lainataan käsite, joka liitetäänkin metaforisesti viittaamaan ”ajattelun kuvaan”. Tämän kuvan muoto ja sisältö on moninaisuus, keskuksettomuus, kummallinen yhtäaikaisuus, epämääräisyys, kerroksellisuus, näennäinen toisiinsa liittymättömyys, fragmentaarisuus, epälineaarisuus, syklisyys, konventionaalisen ja norminmukaisen haastaminen. Nämä ominaisuudet eivät assosioidu 'fallisen' käsitteeseen mutta 'vaginaalinen' kokoaa ne itsensä

alle ja avaa tietyn ajattelun logiikan. Kysyn *Kolkassa:* ”Toki miehenkin sukuelimet koostuvat monesta osasta, mutta 'fallisen' käsite viittaa uljaasti erektiossa sojottavan elimen ykseyteen. Miksi kieleemme on vakiintunut juuri tämä käsite? Millä tavalla se vaikuttaa ajatteluumme?”

Vaginaalisen idea esimerkiksi teoksen muotoon, kielen rekistereihin ja joskus sisältöihin liittyvänä käsitteenä tuntui tarpeelliselta ja osuvalta. Lisäksi se avaa *Kolkan* lähtökohtia ja poetiikkaa erityisellä tavalla. Teos ammentaa muun muassa feministisestä filosofiasta ja mahdollisesti häivähdyksenomaisesti luo sitä. Teokseen on sisäänkirjoittautunut intersektionaalinen kamppailu eriarvoistavia rakenteita vastaan.

Fallinen, fallosentrinen, fallogosentrinen ja fallogofonosentrinen viittaavat fallokseen, joka on symboli miehen historialliselle vallalle. Logosentrinen viittaa logokseen, jolla on useita merkityksiä kuten järki, sana, merkitys, totuus. Patriarkaalisessa kulttuurissa ne ovat olleet sitoutuneina miehen ajatteluun. Miehellä (tai tietyllä miesten ryhmällä) on historiassa ollut helpompi pääsy kirjoitettuun sanaan ja julkiseen puheeseen, joten hänellä on ollut myös valta määrittää niitä. Fonosentrisyys viittaa tässä miehen puheoikeuteen ja siihen liittyvään valtaan.

Olen käyttänyt toisaalla myös queer-kirjoituksen käsitettä: queer-ajattelun ja -kokemuksellisuuden mukaan seksuaalisuutta ja sukupuolisuutta ei ole mielekästä kuvata olemassa olevilla käsitteillä, ne eivät riitä, eivät osu maaliin. Rinnastan tämän kirjallisuuden lajeihin. Koen usein, ettei ole mielekästä puhua olemassa olevilla lajimääreillä omista eikä monien toistenkaan kirjailijoiden teoksista.

PM: Kiitos haastattelusta!

Paavo Manninen
FM, Tohtorikoulutettava (kirjallisuus)
Jyväskylän yliopisto
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos, D315
paavo.t.manninen@student.jyu.fi